

Kauns, bailes un vainas apziņa tur vardarbības slazdā

«Man jau sen bija ideja, ka par vardarbības tēmu vajadzētu runāt ar fotogrāfiju palīdzību, tādēļ tapa šī izstāde. Pati esmu ar vardarbību saskārusies, un man likās, ka par šo tēmu jauniešiem ir jādzird no citiem jauniešiem,» saka biedrības «LOBS» projekta vadītāja Ingūna Semule (attēlā).

Inga Kaļva-Miņina

1. septembrī Rēzeknē, Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrā (ARPC) “Zeiņš” tika atklāta jauniešu radīta izstāde “Kauns.Bailes.Vainas apziņa”, kas tapusi projekta “Redzēt ar sirdi” laikā. Fotogrāfijās ir atklātas jauniešu pārdomas par vardarbības atpazīšanu, stereotipiem, manipulativu komunikāciju un spēju rīkoties situācijās, kad tiek piedzīvota vai pamanīta vardarbība. Izstāde mudina pamanīt vardarbību un neklusēt par to, jo prevencija sākas brīdī, kad mēs atpazīstam to, kas notiek ar mums un līdzās mums.

Biedrība “Mellene” sadarbībā ar biedrībām “LAIKS-TAGAD” un “LOBS” februārī uzsāka projektu “Redzēt ar sirdi”, akcentējot mūsdienās tik aktuālas tēmas kā diskriminācija, mobings un dažādas vardarbības formas sabiedrībā. Projekta aktivitātēs īpaša uzmanība pievērsta prevencijai, izpratnes veidošanai un sociāli emocionālo prasmju attīstīšanai. Projekts tiek īstenots Pierīgā, Vidzemē un Latgalē, iesaistot jauniešus un vietējās kopienas. Aktivitātes balstās neformālās izglītības un pieredzes mācīšanās pieejā, stiprinot empātiju, kritisko domāšanu un cieņpilnu komunikāciju.

“Šajā lielajā sadarbības projektā, kas ilgst no februāra līdz 31. decembrim un kurā biedrība “LOBS” ir partnerorganizācija Latgales reģionā, mums ir dažādi preventīvie pasākumi darbā ar bērniem un jauniešiem tieši pret vardarbību. Katrā reģionā tie ir cītādāki. Man jau sen bija ideja, ka par šo tēmu vajadzētu runāt ar fotogrāfiju palīdzību, tādēļ tapa šī izstāde. Pati esmu ar vardarbību saskārusies, un man likās, ka par šo tēmu jauniešiem ir jādzird no citiem jauniešiem. Tas nenozīmē, ka jābūt vardarbībā cietušajiem, bet viņiem ir jārunā par to, ka tas izskatās, kā varētu būt,” stāsta biedrības “LOBS” projekta vadītāja un ARPC “Zeiņš” pedagoģe Ingūna Semule.

“Mēs varam atbrukt uz nodarbībām, parunāt, pamāt ar galvu, sakot, ka viss ir skaidrs, bet, izejot pa durvīm, visu aizmirst. Savukārt izstāde mūs piesaista emocionāli – šie ir vizuāli redzami stāsti, kas paliek atmiņā, izstāde ir jauniešu veidota, jo vislabāk informāciju jauniešiem var nodot paši jaunieši,” uzsver projekta vadītāja.

Ir svarīgi sākt runāt

No 16. līdz 18. jūlijam biedrība «LOBS» organizēja nometni «Redzēt ar sirdi», kas norisinājās radošajā lauku sētā «Leiceiši» Dricānu pagastā. Tajā 21 jaunieši analizēja un diskutēja par stereotipiem, dažādām vardarbības formām un rīcības iespējām, lai pasargātu sevi un citus. Savukārt 28. jūlijā un 10. augustā 16 jaunieši no Latgales kopā ar mentoriem un speciālistiem analizēja dažādas vardarbīgas un manipulatīvas frāzes un situācijas. Pirmā no darbnīcām un foto uzņemšanas vietām bija radošā lauku sēta «Leiceiši» Dricānu pagastā. Darbnīcās jaunieši mācījās atpazīt vardarbīgas komunikācijas pazīmes, izprast tās ietekmi uz cilvēka emocijām un attiecībām, kā arī domāt par iespējām rīkoties.

«Iepazīstot vardarbības tēmu no teorētiskās puses, jauniešiem bija uzdevums skicēt, ko viņi vēlas pateikt saistībā ar to, un izveidot stāstu šim attēlam. Sākumā viņi skicēja un veidoja stāstu, vēlāk skice pārtapa fotogrāfijā, kas ar mentores un fotogrāfes Amandas Anusānes palīdzību tika papildināta un uzlabota,» stāsta I. Semule.

Kas atklājas jauniešu radītajos darbos? «Varam redzēt, ka ļoti daudzos darbos ir akcentēta runāšana – vai nu aizklāta mute, vai arī, piemēram, šis kliezšais darbs, kad mutē ir redzams ziedu pušķis, kas savukārt mudina aizdomāties par tā simbolisko nozīmi. Jāuzsver, ka runāšana ar kādu par konkrēto situāciju ir pirmais un visgrūtākais solis. No savas pieredzes zinu, cik grūti ir saņemties stāstīt. Ja tu sāc runāt, tātad tas nozīmē to, ka tu pamazām sāc apzināties šo situāciju. Ir nomācošs un smagnējs dzīves periods, apziņa grib mūs pasargāt, tādēļ vienmēr patiesās emocijas bieži tiek noklusētas, jo ir emocionāli smagi to visu pieņemt,» saka I. Semule.

Varmāka visbiežāk ir uzticamu cilvēku lokā

Izstādes nosaukums «Kauns.Bailes.Vainas apziņa» nav nejaušs, tas ietver būtiskākās pamatemocijas, kad beidzot sākam runāt par piedzīvoto vardarbību.

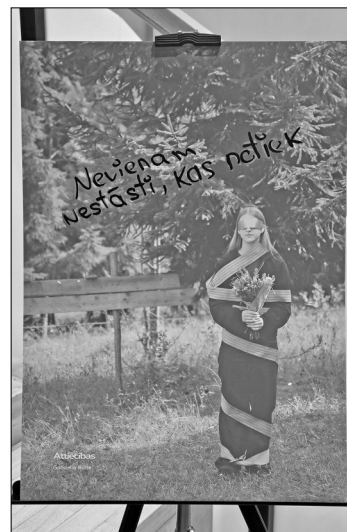
«Kauns, bailes, vainas apziņa ir emocijas, kas tur vardarbības slazdā. Visjaunākās emocijas, kuras mēs jūtam un ar kurām mūs kontrolē varmāka. Tikko jūtam šīs emocijas un iemācāmies tās atpazīt, tas ir pirmais sarkanais karodziņš, kas vēsta, ka kaut kas nav kārtībā. Ja es šo jūtu, tad kaut kas šajā situācijā, attiecībās vai rīcībā nav labi. Šīm emocijām ir jābūt par pamatu, kāpēc jāsāk runāt,» uzsver I. Semule, piebilstot, ka varbūt izstāde mudinās apmeklētājus vairāk aizdomāties par šo tēmu un arī ļaus atpazīt šīs emocijas savā vai līdzcilvēku dzīvē.

Runājot par vardarbības tēmu, ir daudz stereotipu, kas dziļi iesakņojušies cilvēku apziņā un bieži vien izskan kā frāzes «patī vainīga», «ja tu tā nerīkotos, nekas tāds nebūtu noticis». «Arī jauniešu vidū redzu, ka pasīvā vardarbība tiek veikta pret kādu, kurš, redziet, nav tāds, kā citi. Bet viņš jau nav vainīgs, un tev nav tiesību tā uzvesties vai runāt,» savos novērojumos dalās Ingūna.

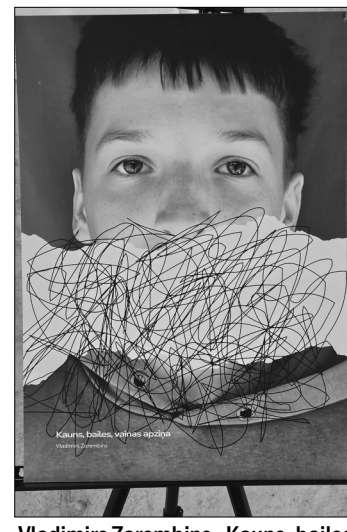
«Varmāka visbiežāk ir no uzticamu cilvēku loka – tas mēdz būt ģimenes loceklis vai jauniešu uzticamības persona – skolotāji, jaunatnes lietu speciālisti, biedrību, kuri strādā ar jauniešiem, pārstāvji, kāds, kurš ir līderis un uzticamības persona. Tad ir visvieglāk manipulēt ar jauniešiem, kuriem iekšējā pasaule nav tik stabila, jo mājās, piemēram, viņi nejutās droši, nedrīkst izpaust savas vajadzības. Pieaugušā atbildība ir būt par uzticības personu, strādāt ar šo jauniešiem, nevis izmantot viņa stāvokli ģimenē savu savtīgu nolūku dēļ,» uzsver I. Semule.

«Vienmēr būs tā – ja tu esi līderis, uz tevi skatās ar dzirkstošām acīm, tomēr pieaugušā atbildība ir redzēt un ievērot ētikas un morāles normas darbā ar jauniešiem, nezaudējot uzticību, bet ievērojot subordināciju attiecībās ar jauniešiem,» saka I. Semule. «Esmu dzirdējusi no paziņām, ka šobrīd ir arvien vairāk iesniegumu un lietu par vardarbību, bet tas nenozīmē, ka tagad vardarbības ir vairāk nekā agrāk. Tolaik par to nerunāja, tādēļ mēs nezinājām. Taču šobrīd Latgalē ir ļoti augsta tolerance pret varmākām, īpaši, ja varmākas strādā kādos augstos amatos. Tikko ir augstāks amats, ir lielāka visatļautība darīt kaut ko ārpus ētikas normām, jo zina, ka apkārtējie to pieņems un normalizēs. Esmu dzirdējusi raidierakstos un arī no biedrības «Centrs MARTA» vadītājas, ka tieši Latgalē tolerance pret vardarbību ir visaugstākā. To varu apliecināt arī pēc savas pieredzes.»

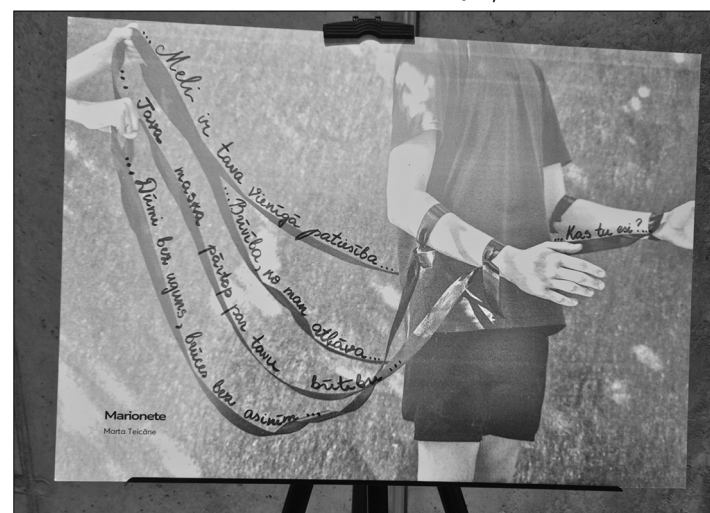
Ingūna Semule atklāj, ka viņai ir prieks, ka kopā ar jauniešiem tapusi šī izstāde, aktualizējot vardarbības tēmu. Kas ir būtiski – vēlāk šī izstāde projekta laikā būs apskatāma Latgales skolās, lai uzrunātu pēc iespējas vairāk jauniešu. Tāpat ar Ingūnu var sazināties par izstādes popularizēšanu arī bibliotēkās, jauniešu centros.

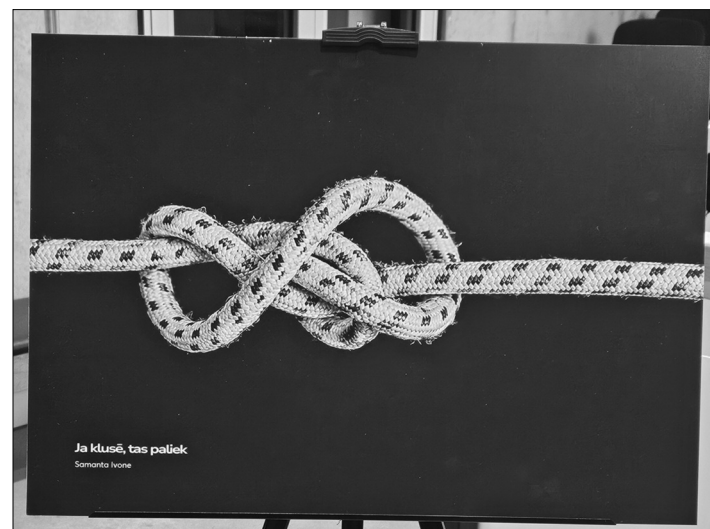
Gabriella Haite «Attiecības»

Vladimirs Zarembins «Kauns, bailes, vainas apziņa»

Marta Teicāne «Marionete»

Samanta Ivone «Ja klusē, tas paliek»

Velga Drebeinieka «Pretspiediens»

Līdz 14. septembrim izstāde apskatāma Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrā “Zeiņš”, savukārt no 15. septembra līdz oktobrim būs Rēzeknes Valsts 1. ģimnāzijā (līdz 21. decembrim tā ceļos uz Latgales skolām).

Izstādes autori ir: Ervīns Lopsa, Gabriella Haite, Samanta Ivone, Rēzija Baltalksne, Katrīna Rupaine, Elīna Peipiņa, Kristiāns Salva, Rebeka Kristiāna Skudra, Marta Teicāne, Vladimirs Zarembins, Lauris Čudars, Juris Semulis, Sanita Saveljeva, Maksimiliāns Mironovs, Velga Drebeinieka un Jana Butrima. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». Par projekta raksta «Kauns, bailes un vainas apziņa tur vardarbības slazdā» saturu atbild SIA «Vieteja».

MAF
Mediju atbalsta fonds